

מגרטות פירטיות בצפון

דו"ח מצב סביבתי

אייר התשע"ט | מאי 2019

כבר מזמן לא מדובר רק במכונית

תנועת רגבים (ע"ר)

תנועה ציבורית לשמירה על אדמות ונכסי הלאום.

התנועה פועלת למניעת השתלטות לא חוקית על אדמות מדינה ולשמירה על כללי מינהל תקין בכל הנוגע למדיניות הקרקעית של מדינת ישראל.

התנועה פועלת במישור הציבורי, הפרלמנטרי והמשפטי, באמצעות פרסום מאמרים, דו"חות ציבוריים, מחקרים ונקיטת הליכים משפטיים.

פעילות זו מתבצעת על מנת לקדם את מטרות התנועה ולהביא להשבת החזון הציוני למקומו המוביל בקביעת מדיניות היום-יום של מדינת ישראל.

החזון הציוני, בראייתה של תנועת רגבים, הוא בראש ובראשונה חזון יהודי בוטח ומאמין, אך בד בבד הוא גם חזון אנושי, צודק ומוסרי, שחלק מביטוייו הם הקפדה על טוהר מידות וכללי מינהל תקין.

תוכן העניינים

מבוא	4
גריטת כלי רכב בישראל	5
הסכנות שבמגרטות פירטיות – מהחלום לקרקע המציאות	7
התייחסות המשרדים הממשלתיים לסוגיית המגרטות הפירטיות	10
סיכום והמלצות	12
נספח מספר 1 – רשימת המגרטות בצפון מחולקות ע"פ גודלן	14
נספח מספר 2 – מכרז מגרטות	18

בהוצאת
תנועת רגבים (ע"ר)
ת.ד. 44439 ירושלים 9144302
טל': 02-6560303 פקס': 02-6560363
office@regavim.org
www.regavim.org.il

כתיבה ועריכה: אברהם בנימין
תמונות: חזי אייל
עיצוב גרפי: חמוטל לורנס
דפוס: אלמוג ג.א. דפוס ואופסט בע"מ

**דונמים שלמים שהיו בעבר מטעים וכרמים
הפכו בשנים האחרונות משחטות רכב.**

זהו הנוף שפוגש כל מי שנוסע בכבישי הצפון:
לצידי הדרכים, סמוך לכפרים בגליל, עשרות
אלפי כלי רכב הרוסים ואכולי חלודה מקשטים
את הנוף, שהיה פעם פסטורלי, ומהווים מפגע
סביבתי, בטיחותי ואסתטי.

**מדינת ישראל בוחרת להתעלם ממגרטות
פירטיות אלו ולא לאכוף את החוק עליהן.**

מבוא

על פי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה,¹ ברחבי ישראל יש כ-3,373,000 כלי רכב, ומהם כ-2,758,000 כלי רכב פרטיים. בשנת 2017 נוספו למצבת כלי הרכב הפעילים כ-375,000 כלי רכב, ונגרעו ממנה כ-241,000. מה קורה לכלי הרכב שנגרעים? חלקם הגדול נגרט, כלומר מפורק; החלקים השמישים במכונות נמכרים לחלפים, והשלדה הופכת גוש מתכת, ואף היא נמכרת. התחלופה הגבוהה במצבת כלי הרכב היא תופעה גלובלית. לדוגמה, במדינות ה-OECD נגרטים בכל שנה כ-50 מיליון כלי רכב.

ברחבי ישראל פועלים מאות אתרים לפירוק ולגרירה של כלי רכב. חלקם עושים זאת ברישיון, על פי חוק ומתוך הקפדה על הגנת הסביבה. ראוי לציין כי בכל פירוק רכב, במקרה של אובדן גמור עקב תאונה או מסיבות אחרות יש לפרוקו רק בעסק "שמורשה לפי דין לעסוק בפירוק כלי רכב", כפי שנכתב בחוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), התשנ"ח-1998.²

כשביקשנו ממשרד התחבורה רשימה של אתרי הפירוק המורשים הופנינו למשרד להגנת הסביבה, אך תשובת המשרד היתה כי אין ברשותם רשימה של האתרים המורשים, וכדי לברר זאת יש לפנות לרשות שבה פועל בית העסק. גם לחברות הביטוח ולשמאי הרכב אין רשימה מסודרת הכוללת את כל המגרטות המורשות בארץ.

בירור מדגמי שערכנו מעלה כי חלק מבתי העסק לפירוק כלי רכב הנזכרים ברשימה הרשמית המתנוססת באתר האינטרנט של משרד התחבורה הם, הלכה למעשה, מגרטות רכב בלתי חוקיות, הפועלות ללא רישוי עסק, ללא היתר בנייה ותוך כדי פגיעה סביבתית רחבה.

במסמך זה מתפרסם לראשונה מיפוי ותיעוד של יותר מ-150 מגרטות רכב לא חוקיות הפועלות מכביש 5 וצפונה.³ מגרטות אלו, הפועלות ללא רישוי עסק, ללא הרשאה ממשרד התחבורה, בלי לשלם מיסים וללא פיקוח, מזהמות את הסביבה ומהוות מפגע בטיחותי. נוסף על כך שרובן יושבות בשטחים חקלאיים ומהוות מפגע אסתטי, הגישה אליהן מסכנת את הנוסעים בכביש המהיר הסמוך.

1 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כלי רכב מנועים בישראל בשנת 2017:

http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201827141

2 חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), התשנ"ח-1998:

<https://tinyurl.com/y7fwxqob>

3 ראו נספח 1 – פירוט אתרי הגריטה בצפון הארץ בפילוח על פי גודל.

גריטת כלי רכב בישראל

מדינת ישראל, כמו מדינות נוספות בעולם המערבי, מעודדת גריטת כלי רכב ישנים. למדינה יש עניין לעשות זאת: מכוניות ישנות אינן מצוידות במערכות חדשניות למניעת תאונות ומסכנות את הנוסעים בהן ואת משתמשי הדרך בסביבתן, ומזהמות את האוויר יותר מהחדשות. על פי הערכות, בכבישי ישראל נוסעים היום 60,000 כלי רכב ישנים, בני עשרים שנה ומעלה.⁴

ניתוח נתוני התאונות מראה שתאונה שמעורב בה כלי רכב ישן מעלה פי שניים את הסכנה להיחרג, והסיכון להיפצע קשה עולה בשליש. מלבד הפגיעה בגוף ובנפש גם המשק משלם יותר ככל שחומרת הפגיעה עולה. עלות זו מורכבת ממחיר הטיפול הרפואי, מאובדן ימי העבודה של הנפגע ושל קרוביו ועוד. על פי בנק ישראל, "כאשר כופלים עלויות אלו בחומרת הפגיעה לפי גיל המכונית, ובהסתברות לכך שמכונית תהיה מעורבת בתאונת דרכים, מתקבל אומדן עלות של כ-1,000 ש"ח לשנה למכונית ישנה, והוא גבוה בהרבה מהאומדן שנעשה בעבר".

בנק ישראל סוקר גם את העלויות החיצוניות הנגרמות מכלי רכב ישנים, כגון זיהום ותאונות, ומראה שעלות אחזקתם גבוהה בהרבה ממחירם בשוק. מנימוקים אלו הבנק ממליץ לחדש את תוכנית הגריטה של מכוניות ישנות.

"מכוניות ישנות גורמות לזיהום רב יחסית למכוניות חדשות יותר, ולכן לפגיעה משמעותית בבריאות האוכלוסייה. יתר על כן, מכוניות ישנות מסוכנות יותר מחדשות משום שרמת הבטיחות של דגמי כלי הרכב משתפרת במשך הזמן. לכן לעתים כדאי למדינה להפעיל תוכנית לגריטה מוקדמת – כלומר לרכוש מתושביה מכוניות ישנות, להשבית אותן, וכך למנוע את הנזקים הנזכרים". המיסים הגבוהים המשולמים על כלי רכב חדשים שנכנסים למחזור משאירים סכום נאה בקופת המדינה גם לאחר שהיא משלמת על גריטת המכוניות הישנות, כך שיש ערך כלכלי נכבד בגריטה.

בשנים האחרונות הפעיל המשרד להגנת הסביבה תוכנית גריטה שעודדה בעלי כלי רכב ישנים, בני עשרים שנה ויותר, לגרוט את מכוניותיהם.⁵ בשנים 2010–2013 נגרטו 28,000 מכוניות ישנות, ובעליהן קיבלו בתמורה מענק של 3,000 ₪. את התוכנית הפעילו במשותף המשרד להגנת הסביבה ומשרד התחבורה.

התוכנית הסתיימה, והיום מעוניינים לחדשה כבר בשנת 2018. על פי התוכנית החדשה, בעלי רכב דיזל כבד וישן יהיו זכאים לפיצוי של 5000–22,000 ₪ לרכבם לכשימסרוהו למגרש גרוטאות מורשה. במשרד מבקשים להתמקד ברכבי דיזל כבדים וישנים, מאחר שהם מזהמים במיוחד.⁶ על פי המשרד להגנת הסביבה, כחלק מהסכם ההתקשרות נדרשים אתרי הגריטה לעמוד בתנאים למניעת מפגעים סביבתיים ובתנאים לרישיון עסק.⁷

4 גריטה מוקדמת של מכוניות בישראל – לקחים והמלצות, אתר בנק ישראל:

<http://www.boi.org.il/he/Research/DocLib3/3-139.pdf>

5 הערכה כלכלית של כדאיות גריטת כלי רכב בישראל, אתר המשרד להגנת הסביבה: <https://tinyurl.com/ybjspw4s>

6 התוכנית לצמצום זיהום אוויר מרכבי דיזל, אתר המשרד להגנת הסביבה: <https://tinyurl.com/ydhjz7gp>

7 מכרז פומבי מספר 8/18 להפעלת אתרים מורשים לגריטת כלי רכב ישנים: https://www.mr.gov.il/Files_Michrazim/264148.pdf. עיקרו מובאים בספח 2.

בדו"ח השנתי של משרד התחבורה לשנת 2016–2017 נכתב כי המשרד יפעל למען "עידוד השימוש בכלי רכב ידידותיים ושימוש בדלקים לא מזהמים בכלל זה קיצור התהליכים להסבת רכבים להנעה בגז, החמרת בדיקות הרישוי השנתיות לכלי רכב ועידוד גריטת כלי רכב ישנים".⁸

בתוכנית שהפעיל המשרד להגנת הסביבה, רק ארבע מגרטות זכו במכרז, כולן בדרום הארץ.⁹ כשתושק מחדש התוכנית המתוכננת, ייתכן שיאושרו מגרטות נוספות באזורים אחרים.

מבדיקה שערכנו עלה כי משרד התחבורה טרם החל להפעיל תוכנית זו, לא לרכב פרטי ולא לרכב כבד. מהמשרד לאיכות הסביבה נמסר כי התוכנית תחל לפעול בשבועות הקרובים.¹⁰

למשרד להגנת הסביבה אמות מידה נוקשות מאוד לאישור מגרש גריטה. המשרד מודע למפגעי הסביבה שעלולים להיגרם עקב תפעול לקוי של האתר, ולכן ניסח מכרז ובו תנאים תפעוליים ומקצועיים רבים. המכרז נוגע לתוכנית לגריטת מכוניות ישנות ומציין את הפרמטרים הנדרשים להגשת מועמדות להפעלת מגרטה כחלק ממכרז זה, ובהם טיפול בשמן, בדלק, בנוזל בלמים, במסננים, במצברים, בצמיגים, הפרדה ומחזור של המתכות השונות שמהן מורכב הרכב וכן טיפול בחלקי פלסטיק, זכוכית, אלומיניום, גומי, נחושת, בדים וריפודים ורכיבי חשמל. בעל האתר מתחייב להקים סככה באתר שבה יאוחסנו חלקי רכב מסוימים, וכן הוא מתחייב שהמכבש ימוקם במגרטה עצמה וששטח המגרטה ייבנה באופן שימנע שרפות ודליפות חומרים לקרקע ולמי התהום.

המגרטות שניגשו למכרז זכו בו עומדות בכל התנאים הדרושים ויש להן משטחי תפעול עמידים לחלחול דלק ושמן ותעלות ניקוז לתשטיפים, והן מפרידות שמן ומאחסנות דלק ומצברים על פי חוק.

8 דו"ח כופש מידע לשנים 2016–2017, אתר משרד התחבורה: <https://tinyurl.com/ycf4ynee>.

9 ראו לעיל, הערה 6.

10 המידע הנוגע למשרד התחבורה נמסר בשיחת טלפון עם מוקדנית משרד הרישוי בירושלים, יולי 2018. המידע ממשרד להגנת הסביבה התקבל בתשובה לשאלתנו בדוא"ל מקרן קודריאשוב, עוזרת דוברת המשרד להגנת הסביבה.

הסכנות שבמגרטות פירטיות - מהחלום לקרקע המציאות

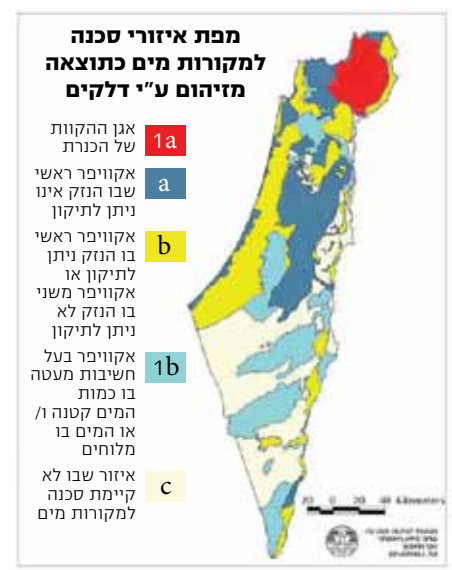
בניגוד לתקנים הסביבתיים המחמירים שהמשרד להגנת הסביבה דורש מהמגרטות הפועלות בתוכנית הממשלתית, הרי שבמגרטות הפירטיות אין זכר לכל הדרישות ההן ואין מי שאוכף את החוק.

הסכנות במגרטות שאינן חוקיות רבות, ובהן זיהום מי תהום וזיהום קרקע, מכירת חלפים לא תקינים, פעילות בלתי חוקית וסכנות בטיחותיות.

זיהום מי תהום

במשחטות הפירטיות השמן והדלק ויתר התשטיפים זורמים לאדמה ומזהמים את הקרקע ואת מי התהום. יש סכנה עצומה בזיהום מי תהום על ידי דלק או שמן: ליטר אחד של שמן או דלק מזהם 100,000 קוב מ' תהום.¹¹ המשרד להגנת הסביבה מפרסם: "חור בגודל ראש סיכה יכול לשחרר 1.5 מ"ק דלק במשך שנה. כמות זו יכולה לזהם כמיליון וחצי מ"ק מי שתייה, בתנאי מיהול מלא".¹² ה-EPA האמריקני אף קובע כי כמות גדולה יותר של מי תהום יכולה להזדהם משמן מינרלי.

המשרד להגנת הסביבה דן גם בזיהום הקרקע והמים על ידי שמן לרכב: "בישראל משווקים לשוק הרכבים כ-80,000 טון שמנים בשנה. אחוז משמעותי מכמות זו מגיע לסביבה ומזהם קרקע ומי תהום".¹³

דו"ח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת עוסק בזיהום הנגרם ממוסכים (והרלוונטי גם למגרטות רכב), וכך נכתב בו: "בישראל פועלים כיום אלפי מוסכים, ויותר מ-5,000 מהם מטפלים בכלי רכב פרטיים. הפעילות במוסכים כרוכה בשימוש במגוון חומרים מזהמים, כגון שמנים מינרליים, ממסים כימיים ועופרת ממצברים. סילוק לא מבוקר של החומרים עלול לגרום לזיהום הקרקע. הסיכון הרב ביותר לזיהום טמון בשמנים. שמן משומש מכיל מתכות כבדות ורעילות, וכן חומרים אורגניים המסווגים כמסוכנים. הזרמה לא מבוקרת של שמנים משומשים למערכת הביוב הכללית, או מחוץ למוסך על פני הקרקע, עלולה לגרום לזיהום קשה של המים ושל הקרקע".¹⁴

11 זיהום קרקעות ומי תהום מדלקים, מצגת מאתר המשרד להגנת הסביבה: <https://tinyurl.com/y8z2w3aa>

12 זיהום מים מתחנות דלק, אתר המשרד להגנת הסביבה:

http://kids.gov.il/sababa/sababa_pool/pages/3786

13 שם.

14 זיהום קרקע בישראל - התופעה ודרכי הטיפול בה, בהוצאת מכון המחקר והמידע של הכנסת 2009:

<https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02352.pdf>

זיהום קרקע

עוד נקודה היא קרבת מגרשי הגרוטאות לשדות ומטעים. זיהום הקרקע בשל תשטיפים אלו מגיע לגידולים, ובסופו של דבר גם לרשתות השיווק ולצלחות הצרכנים. זיהום הקרקע והצומח שעליה פוגע גם בבעלי החיים הניזונים מצמחים אלו.

הקרקע מורכבת מחלקיקים בגדלים שונים שביניהם חללים בגדלים שונים. בחללים אלו יכול להצטבר זיהום שמקורותיו משתנים: שפכי תעשייה, מוסכים, תחבורה, תחנות דלק, מזבלות ישנות, פסולת בניין ועוד. דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת בעניין מונה כמה מאות אתרים בישראל שבהם זיהום מוכח בקרקע ובמים. נוסף על זיהום המים שנדרשנו אליו לעיל, זיהום הקרקע פוגע בצומח ומזהם חללים תת-קרקעיים. אבק הנוצר מקרקע זו נכנס למערכת הנשימה, וילדים עלולים אף לבלוע קרקע מזוהמת.

מגרש גרוטאות בחצור הגלילית נסגר עקב מפגעים סביבתיים

המשרד להגנת הסביבה סגר את מגרש הגרוטאות "מקשלי בע"מ" בחצור הגלילית, לאחר שנמצאו בו מפגעים סביבתיים.

מהמשרד נמסר כי במהלך ביקורת של המשטרה הירוקה באתר נמצאו מפגעים כגון: פליטת גז מזגנים לאוויר והיעדר טיפול במסנני השמן. עוד נמסר כי החל מהשבוע הבא, לא יוכלו בעלי כלי רכב ישנים למסור אותם לאתר.

פורסם: 17.10.10, 10:59

בדו"ח של המשרד להגנת הסביבה משנת 2009 מזכיר המשרד 1,250 אתרי קרקע מזוהמים הידועים לו, ומוסיף: "על סמך הניסיון והידע המצטבר בארץ ובעולם, סביר להניח כי קיימים עוד אלפי אתרי קרקע מזוהמת במצב המחייב התערבות וטיפול"¹⁵.

חלפים לא תקינים

עוד בעיה העלולה לעלות במגרשות פירטיות היא בעיית בטיחות החלפים שהן מוכרות למוסכים. כשכלי רכב ישן שאינו תקין מגיע לאתר גריטה – לעיתים לאחר תאונה – הוא מפורק לגורמיו,

וכל חלק שיכול להימכר לאחד המוסכים בארץ כחלק חלופי – נמכר. כאשר אנחנו, הצרכנים, רוכשים חלפי רכב משומשים ממגרשות אלו, אין איש שערב לנו כי חלפים אלו תקינים ובטיחותיים.

סכנה בטיחותית

מיקום המגרשות יוצר סיכון נוסף לציבור. רובן סמוכות לכביש מהיר, בחלקה שהייתה כרם זיתים או חלקה חקלאית אחרת, ללא כביש תיקני המוביל אליה. הירידה של כלי הרכב אליה והעלייה שלהם ממנה מסכנות את הנוסעים בכבישים המהירים ועלולות לגרום תאונות קשות.

15 סקרי קרקע ושיקום קרקע מזוהמת בתחנות הדלק, הנחיות המשרד להגנת הסביבה: <https://tinyurl.com/ybhlxdsp>

פעילות בלתי חוקית

מגרשי גרוטאות אלו הופכים לעיתים מוקדי פעילות בלתי חוקית אחרת, כגון מכירה והסלקה של סמים וכלי נשק.

הפתעה במגרש הגרוטאות בפעילות יזומה של משטרת ישראל אותו במגרשה פיראטית ליד הכפר ראמה נשק וסמים.

כידוע, אחזקת הנשק הבלתי חוקי במגזר הערבי הנועד לפתרון סכסוכים פנימיים הפכה לתופעה מטרידה המסכנת חיי רבים. משטרת ישראל משקיעה מאמצים רבים למיגור תופעה זו. בפעילות יזומה שביצעו שוטרי משטרת ישראל, לוחמי היחידה הטקטית של מג"ב ובסיוע כלבן והכלב "אוניקס", איתר הכלב במגרש גרוטאות בכפר ראמה שני רוכבים מסוג "קרלו" ומחסניות, מוסלקים מתחת לגלגל בין עשרות הגרוטאות המפוזרות בשטח. בנוסף איתר 187 גרם של סם מסוג מריחואנה מחולק למנות.

במקום נעצר על ידי השוטרים חשוד (30 ראמה) שיובא הבוקר לדיון בבקשה להאריך את מעצרו בבימ"ש שלום עכו.

26.6.18 תמונה: דוברות המשטרה

התייחסות המשרדים הממשלתיים לסוגיית המגרטות הפירטיות

בין שיש תוכנית גריטה ממשלתית פעילה ובין שלא, מסמך זה מתעד כ-150 מגרטות לא חוקיות, בעיקר בצפון הארץ. רבות מהן פועלות באזורים של אקוויפר ראשי או משני, שבהם סכנת זיהום על ידי דלק רבה ומוחשית ולעיתים איננה ניתנת לתיקון.

רוב מגרטות אלו פועלות בשטחים המוגדרים בתב"ע האזורי מיועדים לחקלאות. לפיכך מגרטות אלו פועלות ללא רישוי עסק, מאחר שתנאי סף דורש שבית העסק יפעל בשטח המותאם לייעודו החוקי, בהתאם למצוין בתב"ע.

היות שמדובר בעסקים פעילים, מדוע לא נאכף עליהן החוק? מדוע הן פועלות ללא רישיון עסק ומדוע אינן נתונות לפיקוח הרשויות?

פינוי למשרד לאיכות הסביבה ושאלנו אם הוא מודע לקיומן של מגרטות אלו ואם הוא מנהל מעקב אחר מגרטות הרכב הבלתי מורשות במרחבי חיפה והצפון.

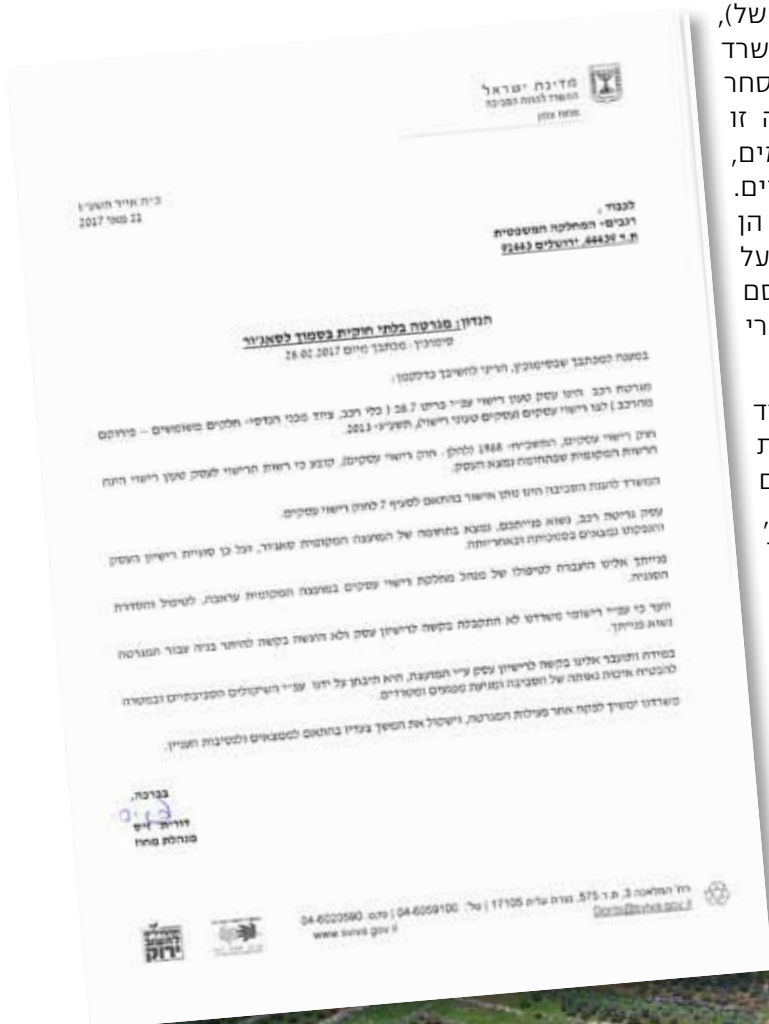
בתשובה לפנייתנו נכתב: "במחוז חיפה לא ידוע על אתרי מגרטות רכב. במחוז צפון, קיבלתם מידע על 5 אתרי גריטת רכבים. (נשלחו אליכם מכתבים בחודש מאי 2017 על ידי מנהלת מחוז צפון). פרט לכך, לא נעשה במחוז מיפוי לנושא מגרטות הרכב". המיפוי והתמונות שבמסמך זה מוכיחים מפורשות כי תגובת המשרד להגנת הסביבה איננה עולה בקנה אחד עם המציאות.

עוד נאמר במכתב: "סוגיית רישיון העסק והנפקתו נמצאים בסמכותה ובאחריותה של הרשות המקומית". כלומר, עד שמגרטות אלו לא יגישו בקשה לרישוי לרשות המקומית שהן פועלות בה, המשרד עצמו לא יאכוף עליהן את החוק. ואולם כאמור, פעילותן של המגרטות הפירטיות בשטחים המיועדים לחקלאות, בניגוד לתב"ע, שוללת את האפשרות להנפיק להן רישוי עסק. הנזק שנגרם בינתיים בלתי הפיך.

לא למותר לציין כי באתר המשרד להגנת הסביבה מפורט כיצד אפשר לדווח על שורה של מפגעים סביבתיים, אולם אין כתובת לפניה בסוגיית המגרטות, הכוללת מגוון רחב של מפגעים סביבתיים.

ברם בעוד המשרד לאיכות הסביבה מודה כי מגרסות רבות (שחלקן הובא לעיל לדוגמה מייצגת) אינן חוקיות וכי אין להן רישוי עסקים כנדרש (ובכלל זה אינן עומדות באמות המידה של שמירת הסביבה, למשל), חלקן מופיעות באתר של משרד התחבורה ברשימת "בתי מסחר לחלקי חילוף לרכב". ברשימה זו נזכרים 1,736 בתי עסק דומים, שלפחות חלקם אינם חוקיים. המגרסות בראמה ובסאג'ור הן רק שתי דוגמאות המלמדות על הכלל: משרד התחבורה מפרסם ומכשיר בעצם הפרסום אתרי גריטה לא חוקיים.

המשמעות היא כי משרד התחבורה והמשרד להגנת הסביבה אינם מסונכרנים ביניהם מידע בנוגע לאתרי גריטה, אינם משתמשים בנוהל אחיד באשר למתן היתר לפעילות בתי עסק אלו ואינם פועלים במשותף לאכוף את החוק על העבריינים.

סיכום והמלצות

מגרטות לא חוקיות יוצרות זיהומים, מסכנות את משתמשי הדרך ואת המשתמשים בחלפים שהן משווקות, ומעל לכול מייצרות אוירה. מצב כזה של העלמת עין של הריבון מעודד את המשך ההפקרות.

הפיכת משחטות רכב אלו למעין אקס טריטוריה, שאליה לא מתקרבים גם הגופים האמונים על אכיפת החוק, מעודדת אף היא עבירות אחרות, כגון גידול סמים ואחזקתם וסחר בנשק.

אזרח המבקש להשבית את רכבו באופן עצמאי, שלא דרך חברת ביטוח, אינו יכול לבחור מגרטה חוקית. אין לו אפשרות לבדוק אם המגרטה שהוא מוסר לה את רכבו מורשית או לא כי אין בנמצא רשימת מגרטות מורשות, ומצב זה מחייב שינוי ותיקון. על משרד התחבורה או המשרד להגנת הסביבה לפרסם רשימה זו בגלוי במרשתת.

מבחינת משרד התחבורה, כדי להשבית רכב יש לפנות למשרד הרישוי בהצגת תעודת הזהות של בעלי הרכב ולמלא טופס הורדת רכב מהכביש ובקשה לביטול רישום רכב. מטריד שמדינת ישראל אינה מנהלת מעקב אחרי רכבים אלו. על המדינה לוודא כי רכבים אלו אינם חוזרים לכביש, גם לא ברשות הפלסטינית, וכי חלפיהם אינם משווקים למוסכים ומסכנים את הציבור.

על הממשק בין משרד התחבורה למשרד להגנת הסביבה להיות מהודק יותר. לא ייתכן שמשרד אחד יילחם להחיל את החוק על עסק מסוים בעוד עסק זה נזכר ברשימה רשמית מטעם משרד ממשלתי אחר.

מהמסמך עולה שהבעיה אינה של רשות מקומית זו או אחרת אלא אפשר להגדירה מכת מדינה, או לפחות מכת צפון המדינה, ולכן על המשרד להגנת הסביבה לקבל אחריות, לאכוף את החוק הנוגע להפעלת מגרטות ולאפשר את פעילותם של אתרי הגריטה רק אם הם עומדים בתקנים הסביבתיים המחמירים שקבע המשרד עצמו. אזרחי ישראל זכאים לשתות מים שלא הזדהמו משמן ומדלק, לרכוש חלפי רכב אמין, לנסוע בבטיחות בדרכים ולהביט מחוץ לחלון ושוב לראות מטעים ופרדסים כבעבר, לפני שכוסו בפגרי מכוניות.

נספחים

נספח מספר 1 – רשימת המגרטות בצפון

מחולקות ע"פ גודלן

נ.צ. מגרטה		שטח המגרטה (מ"ר)	מיקום	מס"ד
Y	X			
762904	214267	41,076	כפר יאסיף	1
731888	235840	28,505	דבוריה	2
701206	204364	22,489	באקה ג'ת	3
744321	217925	17,582	שפרעם	4
759674	235507	11,988	ראמה	5
708286	208779	9,377	ברטעה	6
669504	195006	9,372	כפר קאסם	7
707585	208549	7,500	ברטעה	8
686569	200322	7,114	טייבה	9
689428	198376	6,877	קלנסווה	10
713334	211630	6,780	אום אל פחם	11
684088	198369	6,721	עזריאל	12
747921	219264	6,578	אבלעין	13
683019	197886	6,511	טירה	14
753390	242476	6,442	כלנית	15
689527	198469	6,360	קלנסווה	16
708313	208613	5,773	ברטעה	17
690036	198591	5,752	קלנסווה	18
707936	208768	5,521	ברטעה	19
791966	271273	5,498	מסעדה	20
708414	208692	5,451	ברטעה	21
762975	214626	5,183	כפר יאסיף	22
707733	208587	5,154	ברטעה	23
760087	232781	5,089	סאג'ור	24
681182	198125	5,022	טירה	25
736391	230838	4,939	ריינה	26
762793	214742	4,824	כפר יאסיף	27

נ.צ. מגרטה		שטח המגרטה (מ"ר)	מיקום	מס"ד
Y	X			
681285	198165	4,745	טירה	28
708275	208648	4,574	ברטעה	29
669303	196061	4,537	כפר קאסם	30
683469	199514	4,501	טייבה	31
752669	229787	4,206	סחנין	32
732879	232998	4,166	אכסאל	33
737172	226566	4,155	ריינה	34
736892	227171	4,107	ריינה	35
683567	200098	3,951	טייבה	36
686999	200563	3,923	טייבה	37
707969	208864	3,915	ברטעה	38
744232	217529	3,861	שפרעם	39
686073	200371	3,860	טייבה	40
751667	234040	3,703	דיר חנא	41
689279	198625	3,681	קלנסווה	42
684923	199834	3,669	טייבה	43
681344	198345	3,615	ככוב יאיר	44
687085	199419	3,602	קלנסווה	45
707874	208774	3,587	ברטעה	46
686112	200271	3,579	טייבה	47
684424	199752	3,467	טייבה	48
683792	199731	3,345	טייבה	49
681375	198369	3,336	כוכב יאיר	50
732655	231984	3,274	אכסאל	51
743894	218442	3,113	שפרעם	52
752578	229481	3,077	סחנין	53
760281	231169	3,069	דיר אל אסד	54
689485	198889	3,014	קלנסווה	55
686842	200544	2,926	טייבה	56
753141	229775	2,925	סחנין	57
746941	216242	2,899	שפרעם	58
684645	199961	2,842	טייבה	59

נ.צ. מגרטה		שטח המגרטה (מ"ר)	מיקום	מס"ד
Y	X			
687480	200289	2,822	טייבה	60
712023	207512	2,791	ערעה	61
668898	195896	2,778	כפר קאסם	62
684253	198340	2,751	עזריאל	63
744489	217395	2,731	שפרעם	64
736795	227115	2,712	ריינה	65
689321	198498	2,698	קלנסווה	66
716146	214328	2,660	אום אל פחם	67
682407	198006	2,583	טירה	68
711042	228631	2,396	מוקייבלה	69
700585	204820	2,360	באקה ג'ת	70
682358	198185	2,325	טירה	71
733014	233186	2,263	אכסאל	72
668920	195701	2,229	כפר קאסם	73
684319	199616	2,194	טייבה	74
758163	223457	2,180	מגידל כרום	75
751929	232726	2,175	עראבה	76
735849	221492	2,105	זרזיר	77
708058	208847	2,075	ברטעה	78
707681	208617	2,070	ברטעה	79
668780	196556	2,065	כפר קאסם	80
683588	200268	2,060	טייבה	81
707633	208517	2,054	ברטעה	82
686568	199991	2,043	טייבה	83
751869	231789	2,020	עראבה	84
686635	199997	2,013	טייבה	85
758111	223651	1,989	מגידל כרום	86
701770	204790	1,968	באקה ג'ת	87
711781	203970	1,887	כפר קרע	88
707852	208653	1,872	ברטעה	89
736901	227360	1,849	ריינה	90
736755	227159	1,789	ריינה	91

נ.צ. מגרטה		שטח המגרטה (מ"ר)	מיקום	מס"ד
Y	X			
684387	199717	1,785	טייבה	92
792651	270355	1,767	מסעדה	93
758041	223001	1,757	מגידל כרום	94
752480	231875	1,750	עראבה	95
683497	200472	1,732	טייבה	96
682282	198161	1,689	טירה	97
748266	238093	1,656	עיילבון	98
686495	200376	1,636	טייבה	99
684156	199623	1,584	טייבה	100
714217	212545	1,540	אום אל פחם	101
759428	230455	1,513	דיר אל אסד	102
711191	228663	1,464	מוקייבלה	103
684676	199729	1,360	טייבה	104
744269	217471	1,357	שפרעם	105
701680	205113	1,307	באקה ג'ת	106
746516	223381	1,291	כפר מנדא	107
708615	208933	1,273	ברטעה	108
683596	200203	1,270	טייבה	109
689249	198493	1,256	קלנסווה	110
752941	229851	1,218	סחנין	111
758148	223484	1,195	מגידל כרום	112
681688	197932	1,172	טירה	113
682359	197985	1,164	טירה	114
752657	229629	1,117	סחנין	115
759295	230328	1,078	דיר אל אסד	116
683547	199721	1,072	טייבה	117
669442	195290	1,029	כפר קאסם	118
669382	196646	1,007	כפר קאסם	119
752523	226832	963	סחנין	120
708209	208810	948	ברטעה	121
683612	200167	935	טייבה	122
747128	216180	933	שפרעם	123
746948	216204	887	שפרעם	124

נ.צ. מגרטה		שטח המגרטה (מ"ר)	מיקום	מס"ד
Y	X			
752436	231874	860	עראבה	125
714393	212553	798	אום אל פחם	126
747004	216254	755	שפרעם	127
713656	213633	737	אום אל פחם	128
668817	196503	731	כפר קאסם	129
683467	199484	724	טייבה	130
747062	216190	718	שפרעם	131
735973	221456	634	זרזיר	132
713614	213623	626	אום אל פחם	133
752899	230142	620	סחנין	134
712018	207581	611	ערערה	135
668770	196661	569	כפר קאסם	136
668780	196615	569	כפר קאסם	137
686156	200312	486	טייבה	138
668727	196604	420	כפר קאסם	139
735840	221456	79	זרזיר	140
668766	196618	61	כפר קאסם	141
762890	214246	26	כפר יאסיף	142
		502,942	סך הכל שטח (מ"ר):	
		3,542	גודל מגרטה ממוצע (מ"ר):	

נספח מספר 2 – מכרז מגרטות

מדינת ישראל
המשרד להגנת הסביבה

- 4.8.1 דלק – יש לרוקן את מיכל הדלק למיכלים ייעודיים תוך הקפדה על מניעת שפך או דליפה. ריקון המיכל ייעשה באמצעות משאבה או ניקוז מפקק ייעודי בתחתית המיכל. הדלק יועבר לשימוש חוזר או למיחזור.
- 4.8.2 שמן – יש לרוקן את מיכלי השמן למיכל ייעודי. יש לרוקן את כל מיכלי השמן ברכב ובכלל זה מיכל שמן מנוע ומיכל שמן תיבת ההילוכים, שמן ממסרה, שמן סרנים, שמן למניפה, שמן הידראולי ככל וישנם. השמן יועבר לאתרי טיפול ומיחזור ייעודיים לשמן המחזיקים בהיתר רעלים לפעילות זו. ההובלה תיעשה על ידי גורם המחזיק בהיתר רעלים לשינוע שמן משומש. באתר המשרד להגנת הסביבה קיים מידע לעוסקים בשמן משומש. **יודגש כי אין לאסוף באותו המיכל את נוזל הקירור (אנטי פריז) ואת נוזל הבלמים.**
- 4.8.3 נוזלי קירור – יש לרוקן את הנוזלים למיכל ייעודי. הנוזל יועבר לאתרי טיפול ומיחזור ייעודי באתרים המחזיקים בהיתר רעלים לפעילות זו. ההובלה תיעשה על ידי גורם המחזיק בהיתר רעלים לשינוע פסולת חומרים מסוכנים ובליווי טופס מלווה
- 4.8.4 נוזל בלמים – יש לרוקן את הנוזל למיכל ייעודי. הנוזל יועבר לאתרי טיפול ומיחזור ייעודי באתרים המחזיקים בהיתר רעלים לפעילות זו. ההובלה תיעשה על ידי גורם המחזיק בהיתר רעלים לשינוע פסולת חומרים מסוכנים ובליווי טופס מלווה
- 4.8.5 מסנני השמן – יש לאסוף את המסננים למיכלים אטומים ייעודיים אשר יאוחסנו במקום סגור ומקורה ושאינו חשוף לפגעי מזג האוויר. מסנני השמן יועברו לאחת החברות בעלות היתר רעלים לאיסוף מסננים משומשים לצורך העברתם למיחזור.
- 4.8.6 מצבר – יש לנתק ולפרק את המצבר. המצבר יאוחסן במקום סגור ומקורה ושאינו חשוף לפגעי מזג האוויר. המצבר יועבר לשימוש חוזר או לבעל היתר רעלים לאיסוף מצברים ומיחזורם.
- 4.8.7 ממיר קטליטי – יש לפרק את הממיר הקטליטי המחמצן (DOC) מרכבי דיזל המצוידים בממיר זה ולהעבירו לשימוש חוזר או למחזור
- 4.8.8 גז מזגנים – גז המזגנים ייאסף מהרכב על ידי שאיבה באמצעות מכשור ייעודי. גז המזגנים יאוחסן באופן מופרד לפי סוג הגז בבלוני גז ייעודיים עד לניקוי והפנייתו לשימוש חוזר או מחזור. **אין לשחרר את גז המזגנים לאוויר החופשי.**
- 4.8.9 צמיגים – הצמיגים יפורקו מהרכב ויאוחסנו בנפרד. בעל האתר יעבירם למפעל מיחזור המאושר ומורשה לקלוט צמיגים על-פי כל דין. צמיגים ללא חישוק (ג'אנט) יאוחסנו במקום סגור ומקורה ושאינו חשוף לפגעי מזג האוויר. החישוקים יועברו למיחזור מתכת.
- 4.8.10 לוחיות רישוי – יש לפרק ולחתוך את לוחיות הרישוי באמצעות מספרי פח ולהעבירם למיחזור אלומיניום.

4.8.11 מתכת – חלקי האלומיניום (כגון רדיאטורים) יופרדו ויועברו בנפרד למפעל למיחזור אלומיניום. יתר חלקי המתכת ובכלל זה שילדת הרכב והמונע המושבת יועברו למפעל למיחזור חלקי מתכת בעל רישיון עסק תקף לפי פריט 10.14

4.8.12 מנוע הרכב לא יפורק מהרכב ויועבר בשלמותו לגריטה.

4.8.13 יודגש כי בהתאם לחוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), התשנ"ח-1998 (להלן – חוק הגבלת השימוש), על חלקי הרכב הבאים חלה חובת רישום: דלתות, מכסה מנוע, מכסה תא מטען, כנפיים קדמיות, כנפיים אחוריות, מנוע, פגושים, תיבת הילוכים, כריות אוויר ותיבת הגה.

4.8.14 חלקי פלסטיק, זכוכית, אלומיניום, גומי, נחושת, בדים וריפודים, ורכיבים חשמליים – אתרים אשר התחייבו בחוזה למחזור חומרים אלו נדרשים לפרקם ולאחסנם בנפרד: פגושים (פלסטיק), שמשות (זכוכית), מצנן רדיאטור (אלומיניום), גומיות איטום (גומי), צמות חוטים ותיבות נתיכים (רכיבים חשמליים).

4.9 ייעוד הרכב וחלקיו – באחריות בעל האתר לדאוג לפינוי החלקים המופנים למיחזור ולהטמנה אך ורק לאתרים המורשים על פי כל דין. רשימה חלקית של מפעלים המורשים לטיפול ולמחזור בפסולת מופיעה באתר המשרד להגנת הסביבה. בעל האתר רשאי לפנות לנציג המשרד על-מנת לברר אם אתר כלשהו מורשה. הובלת חומרים מסוכנים תתבצע אך ורק על-ידי מוביל בעל היתר רעלים בתוקף מהמשרד להגנת הסביבה.

4.10 ניהול רשימות, תיעוד ותיק:

4.10.1 עבור כל רכב המגיע לגריטה יש לפתוח תיק. התיקים ימוספרו בסדר רץ בהתאם לקבלת הרכבים לגריטה. כל תיק רכב יכלול את המסמכים הבאים:

4.10.1.1 אישור ביטול הרכב ממשרד הרישוי.

4.10.1.2 צילום תעודת זהות או רישיון בעל הרכב.

4.10.1.3 במקרה של מיופה כח: טופס ייפוי כח חתום וצילום תעודת זהות או רישיון של מיופה הכח.

4.10.1.4 אישור גריטת הרכב באתר.

4.10.1.5 תמונות הרכב שצולמו בהתאם לסעיף 4.4. ישמרו במסודר בתיקה על המחשב תחת שם ומספר הרכב.

4.10.2 גריטת כלי רכב – יש לערוך רישום מסודר וממוספר של אישורי גריטת כלי רכב שהונפקו. אישורים אלה יישמרו למשך שלוש שנים לפחות לשם תיעוד ובקרה.

4.10.3 רישום ותיעוד העברת חלקי כלי הרכב לגריטה ומיחזור:

כל דרישה אחרת שבה הוא מחויב בהתאם לקבוע בהצעתו, במפרט המכרז על נספחיו ובכלל זה בהסכם המצורף למפרט המכרז.

הערבות תוחזר למציעים שלא זכו במכרז לאחר סיום הליכי המכרז או עם פקיעת הערבות או עם חתימת ההסכם עם הזוכה במכרז, לפי המוקדם מביניהם.

ועדת המכרזים תהא רשאית לדרוש הארכות תוקף הערבות, כל עוד לא התקבלה החלטה בדבר הזוכים במכרז.

6.1.9 במקרה של התאגדות מספר גופים במסגרת הצעה זו, או קשירת הסכמים עם גופים אשר ישותפו ע"י המציע במתן השירות, יש לצרף התחייבות להתקשרות בין המציע לבין הגופים המשתתפים במתן השירות עבור מכרז זה. כמו כן יש לצרף מסמכים המעידים על כך כי כל משתתף במתן השירות עומד בכל התנאים הרלבנטיים לחלקו במתן השירות. המשרד יתקשר בהסכם מול גורם אחד בלבד-המציע והוא יהיה אחראי בלעדי מול המשרד למתן השירותים בכללותם.

6.1.10 חתימה על מסמך הצהרה והתחייבות לעניין החוק להגנת הפרטיות, תשמ"א 1981, בנוסחו המצורף **כנספח י'** למסמכי המכרז.

6.1.11 חתימה על תצהיר בדבר אי תיאום הצעות במכרז כמפורט **בנספח י"א** למסמכי המכרז.

תנאים תפעוליים ומקצועיים :

6.1.12 המציע יתחייב לקיים את כל הדרישות המפורטות בנהלי העבודה המפורטים בסעיף 4 לעיל שכותרתו "השירותים הנדרשים מבעלי אתרים מורשים בעת קליטת וגריטת רכב ישן" (B).

6.1.13 המציע יתחייב לפעול בהתאם לדרישות המכרז למניעת הפגיעה בקרקע ובמי תהום (B).

6.1.14 מאפייני אתר הגריטה :

האתר ממלא אחר התנאים המצטברים הבאים (יש לצרף תרשים האתר) :

6.2.3.1 המציע יתחייב כי לאחר זכייתו הוא יכשיר באתר שטח תפעולי של לפחות 350 מ"ר (להלן: "השטח התפעולי").
בשטח זה יתבצע כל תהליך הגריטה המפורט בסעיף 4.3.

במידה והגרזטאות יכבשו באמצעות מכבש בשטח האתר, יש לבצע פעולה זו בשטח התפעולי (יצויין בתרשים האתר) (B).

6.2.3.2 באתר קיים שטח איחסון של גרזטאות רכב בשטח של לפחות 100 מ"ר (יצויין בתרשים האתר) B

6.2.3.3 המציע יתחייב כי לאחר זכייתו הוא יקים באתר מבנה או סככה ששטחו לא יפחת מ-70 מ"ר אשר ישמש לאחסון זמני של מצברים, צמיגים ופריטים נוספים שיפורקו מכלי הרכב לגריטה לפני העברתם לגריטה, הכל על פי כל דין (יש לצרף תרשים של המבנה, וכן לציין מיקומו בתרשים האתר). יצוין כי כל אחסון של חומרים מסוכנים ובכלל זה: שמן משומש ומצברים משומשים חייב בהיתר רעלים במידה ונדרש לפי תקנות החומרים מסוכנים (סיווג ופטור) התשנ"ו – B.1996

6.2.3.4 באתר קיימות דרכי מעבר לרכב וציוד מכני ולצורך הפרדת שטחי האחסון והגנה מפני התפשטות שריפות (יצוין בתרשים האתר) B.

6.2.3.5 סביב האתר קיימת תעלה היקפית או אמצעים אחרים למניעת כניסת נגר עילי לשטח האתר (יצוין בתרשים האתר).

6.2.3.6 באתר קיימים שטחי חנייה מתאימים, משרד לקבלת קהל ומשטחי תפעול אחרים (יצוין בתרשים האתר).

6.2.3.7 המציע יתחייב, כי תוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה על זכייתו במכרז הוא יבצע את הפעולות הבאות (B):

א. יתקין מתקנים ומיכלים לניקוז ואחסון הדלק ממכלי כלי הרכב המיועדים לגריטה.

ב. יציב שילוט ברור בכניסה לאתר ובו הפרטים הבאים: שעות הפעלה, שם ומספר טלפון של מנהל האתר, וטלפון חירום שיהא זמין 24 שעות ביממה.

ג. יגדר את האתר בגדר היקפית למניעת התפזרות פסולת וכניסת גורמים בלתי רצויים.

6.1.15. שטחי התפעול:

המציע מתחייב כי במידה ויזכה במכרז הוא יכשיר באתר שטחי התפעול אשר יעמדו בתנאים המצטברים הבאים (יש לפרט בתרשים האתר שיצורף להצעה את המיקום המיועד של שטחי התפעול) (B):

6.1.15.1. יהיו עמידים בפני חלחול דלק ושמן (B);

6.1.15.2. יהיו מופרדים מיתר שטחי האתר על-ידי תעלות ניקוז לתשטיפים המכוסות בשכבות (B).

6.1.15.3. ייבנו בשיפועים המובילים את התשטיפים אל מתקן מפריד דלק ושמן או לתעלות ניקוז לתשטיפים (B).

6.1.15.4. תעלות הניקוז תאפשרנה זרימת תשטיפים ממשטחי התפעול למפריד השמן בכל עת, ותהיינה עמידות בפני חלחול דלק ושמן (B).

6.1.16. מפריד דלק/שמן :

המציע מתחייב כי במידה ויזכה במכרז הוא יתקין ויפעיל באתר מתקן מפריד דלק/שמן העומד בתנאים המפורטים הבאים (B):

6.2.5.1. המציע יתחייב כי מפריד הדלק/שמן (להלן: 'מפריד') יעמוד בתקן האירופאי DIN1999 או תקן EN858 או כל תקן אחר המאושר על ידי המשרד (B).

6.2.5.2. המציע יתחייב כי כל הפתחים החיצוניים של המפריד יסומנו חיצונית בצורה בולטת וברורה (B).

6.2.5.3. המציע יתחייב כי נפח מפריד יהיה פרופורציונלי לשטח משטחי התפעול, בהתאם לטבלה שלהלן (B):

שטח משטחי התפעול (מ"ר)	נפח מפריד מינימלי נדרש (ליטר)
עד 500	600
500-1,500	1,100
1,500-3,000	2,100
מעל 3,000	4,400